

N:o 11.

Ank. till Riksd. kansli den 2 mars 1900, kl. 3 e. m.

Betänkande, i anledning af väckta motioner om vissa ändringar i stämpelförordningen i fråga om s. k. fromma stiftelser.

(2:a A.)

Den nu gällande stämpelförordningen har i fråga om donationer till s. k. fromma stiftelser i vidsträckt mening icke medgifvit något undantag från eller lindring i den för testamenten och gåfvobref i allmänhet utgående stämpelafgiften. Då egendom tillfaller sådan stiftelse genom testamente, beräknas enligt nyssnämnda förordning arfsskatten — hvilken, då testamentet är i bouppteckningen efter testator intaget eller vid densamma i hufvudskrift eller bestyrkt afskrift fogadt eller ock före bouppteckningens inregistrering vid domstol bevakats, påføres bouppteckningen — utgå efter samma grund som för den, hvilken icke varit i skyldskap med den affidne, d. v. s. enligt det högsta utgående procenttalet. Dessutom skall hvarje testamente om fast egendom, då det för lagfart företes, utöfver nämnda stämpel, i likhet med hvad om annan öfverlåtelse af fast egendom gäller, förses med särskild stämpel af 60 öre för hvarje fulla 100 kronor af egendomens värde. Beträffande gåfva af fast egendom är föreskrifvet, att afhandling derom skall, då den för lagfart företes, förses med stämpel af 60 öre, då egendom gifvits till skyldeman i rätt nedstigande led, och i annat fall 1 krona 60 öre för hvarje fulla 100 kronor af värdet. Afhandling om gåfva af lös

egendom skall vid utgifvandet beläggas med enahanda stämpel, som om gåfva af fast egendom nu är sagdt.

I motioner, väckta dels inom Första Kammaren, n:o 22, af herr *S. Wieselgren*, dels ock inom Andra Kammaren af herr *C. Lindhagen*, n:o 105, föreslås nu:

af herr *Wieselgren*:

»det Riksdagen måtte besluta, att från den stämpelafgift, som under Art. II, § 8, A af kongl. förordningen den 2 juni 1899 åsättes genom testamenten, gåfvobref eller andra afhandlingar donerade medel, skola vara befriade: akademier och undervisningsverk, anstalter för fattigvård och sjukvård, pensionsinrättningar och fromma stiftelser»;

samt af herr *Lindhagen*:

»att Riksdagen ville besluta följande ändringar i kongl. förordningen den 9 augusti 1894 angående stämpelafgiften, nemligen:

1:o att kyrka, akademi, vetenskapligt samfund, allmän skola eller annat undervisningsverk, stipendiefond, pensionsanstalt, sjuk- eller fattigvårdsinrättning eller annan from stiftelse *dels* antingen befrias från den stämpelafgift, som nu vid boupptecknings inregistrering skall erläggas för all till sådan stiftelse testamenterad egendom, eller åtminstone i afseende å stämpelafgiftens belopp jemnställas med bröstarfvingar och deras vederlikar, *dels* förklaras vid lagfart skola förse gåfvoafhandling om fast egendom med stämpel till allenast 60 öre för hvarje fulla 100 kronor af egendomens värde;

2:o att föreskriften, det afhandling om gåfva af lös egendom skall vid utgifvandet förse med viss stämpel, antingen helt upphäfves eller åtminstone ej vinner tillämpning vid gåfvor till ofvan angifna stiftelser».

Till stöd för dessa yrkanden anföres i motionerna, bland annat, att enligt den lagstiftning, som gälde innan förordningen den 9 augusti 1894 trädde i kraft, utgjorde stämpelafgiften för testamente, hvilken åsattes testators bouppteckning vid dess inregistrering, 50 öre, när testator efterlemnat bröstarfvinge, och i annat fall 60 öre för hvarje 100-tal kronor, hvarjemte stämpelafgiften då uttogs ur det samfälda boet och ej såsom nu debiterades de särskilda andelarne i boet. Vidare skulle testamente om fast egendom och afhandling om gåfva af sådan egendom vid lagfartssökande förse med stämpel, som, då egendomen gifvits till vissa närmare skyldemän eller särskildt angifna fromma stiftelser, utgjorde 60 öre, men i annat fall 1 krona 60 öre för hvarje fulla 100 kronor af egendomens värde. Afhandling om gåfva af lös egendom var deremot fri från stämpel.

I stämpelförordningen af år 1894 hade alltså genom arfsskattens införande en långt strängare grundsats i afseende å stämpelbeskattningen af donationer till fromma stiftelser blifvit genomförd än den, som derförut varit gällande. Motivet för ett dylikt stämpelskattens strängare beräknande i här ifrågavarande afseende torde vara att söka endast i en följdriktig tillämpning af den antagna principen, att arfsskatten skulle höjas i den mån, arftagaren befunne sig i fjermare skyldskapsförhållande till den afidne, och deraf blef en naturlig följd, att fromma stiftelser, liksom andra oskylda, kommo att insättas i den minst gynnade kategorien. Beträffande särskildt det nya stadgandet rörande stämpelbeläggning af afhandling om gåfva af lös egendom komme detta att så godt som uteslutande drabba här ifrågavarande donationer, då donator för dylik gåfva vanligen ville föreskrifva vissa vilkor, hvilket ej kunde ske annat än genom afhandling, hvaremot sådan gåfva till enskilda personer, äfven om afhandling derom upprättades, i allmänhet undandroges stämpelbeskattningen. Motionärerna förmena nu, att den höjda stämpelbeläggningen af donationer, vare sig de skett genom testamente eller gåfva, helt naturligt blifvit den, att benägenheten för att genom donationer till fromma stiftelser öfva barmhertighet allt mer och mer minskats, och i samma mån denna benägenhet minskades, skulle staten genom sin lagstiftning komma att motverka sitt eget ändamål, som ju måste vara att arbeta för allmänt väl. Vidare ville det synas vara staten ovärdigt att främtaga stiftelserna icke obetydliga delar af de gåfvor, som enskilde skänkte dem, i synnerhet som omförmälda stiftelser på ett erkännansvärdt sätt fylde sin uppgift.

Slutligen kunde, derigenom att man vid fastställandet af arfsskattens storlek icke fäst tillbörligt afseende å arten af de dispositioner, hvarigenom en förmögenhet utskiftas, nu gällande bestämmelser icke sägas väl stämma öfverens med hvad Riksdagen i sin skrifvelse till Konungen den 27 november 1892 uttalat, eller att den tillärnade nya skatteformen borde så anordnas, att icke allenast de smärre förmögenheterna från beskattning undantoges, utan äfven tillbörligt afseende fästes vid andra på skatteförmågan inverkan förhållanden.

Den strängare grundsats i afseende å stämpelbeläggning af donationer genom testamente till fromma stiftelser, hvilken i 1894 års stämpelförordning vunnit tillämpning, har, såsom ofvan antydts, föranledts deraf, att man i fråga om arfsskatten, velat konsekvent genomföra det progressiva beskattningssystemet, hvilket system samtidigt utsträcktes att omfatta jemväl testamenterad egendom. Grundtanken i nämnda

beskattningssystem, tillämpadt på arfsskatten, är, att ju svagare det blodsband är, som förenat arflåtaren med arfvingen, desto mera fog finnes för staten att af den senare utkräva en skatt, då han kommer i åtnjutande af arvet, och desto mindre känbar bör den uppoffring vara, som ligger i att afstå en del af detsamma till det allmänna. Den uppfattning, som sålunda legat till grund för de nu gällande bestämmelserna i fråga om stämpelafgiften för testamentariska dispositioner till fromma stiftelser, kan utskottet icke annat än för sin del biträda; och utskottet finner så mycket mindre skäl att från dessa bestämmelser göra ett undantag till förmån för fromma stiftelser, som den egendom, hvilken doneras till en dylik stiftelse, merendels för all framtid förblifver i denna stiftelses ego och i följd deraf icke sedermera kommer att blifva underkastad hvarken den beskattning, som annan, enskild tillhörig egendom i form af arfsskatt har att bära, eller åtskilliga af de andra stämpelafgifter, som vid transaktioner mellan lefvande träffa kapitalet.

Beträffande derefter stämpelskatten å gåfvor till ifrågavarande stiftelser af såväl fast som lös egendom har lagstiftaren tillämpat den princip, att endast skyldeman i rätt nedstigande led blifvit insatt i en särskildt gynnad klass, hvaremot andra gåfvotagare få betala en högre afgift; och utskottet finner för sin del icke skäl till ändring i angifven riktning i stämpelförordningens bestämmelser härutinnan. I afseende särskildt å stämpelafgiften för gåfva af fast egendom är denna, enligt hvad förut nämnts, en lagfartsstämpel, och en olikhet för gåfvor till olika klasser af mottagare i beloppet af en dylik stämpel, hvilken torde verka såsom en fastighetsskatt, måste onekligen, om sådan olikhet öfver hufvud bör förefinnas, åtminstone i möjligaste måtto undvikas. Samma skäl talar ock emot borttagandet af den stämpelafgift, som vid lagfart å genom testamente till berörda stiftelser öfverlåten fast egendom enligt gällande stämpelförordning skall utgöras.

Icke heller kan utskottet finna skäligt eller lämpligt vare sig att alldeles upphäfva de nuvarande bestämmelserna om stämpelafgift å afhandling om gåfva af lös egendom eller från denna afgift befria stiftelserna i fråga. Äfven om mången gång lös egendom bortgifves, utan att afhandling derom upprättas, och gåfvan alltså undgår att blifva stämpelbelagd, torde staten icke fördenskull böra underlåta att i den form, som för staten är möjlig, söka utbekomma afgift vid en dylik öfverflyttning af förmögenhet; och icke heller synes staten i fråga om stämpelskatt å gåfva af lös egendom böra göra ett undantag till förmån för fromma stiftelser, då derigenom konsekvensen i stämpelbeskattningen skulle, utan att något särskildt skäl dertill förefunnes, rubbas.

Derjemte vill utskottet framhålla, att någon svårighet för ifrågasvarande stiftelser att bära den stämpelafgift, som enligt nu gällande bestämmelser bör af dem utgöras, icke kan anses förefinnas. Dessa stiftelser åligger ju endast att af den ökning i förmögenhetsvärde, som utan deras åtgöranden utifrån tillkommer dem, till staten afstå en viss, icke alltför högt tilltagen procent. Icke heller torde någon afsevärd minskning i allmänhetens benägenhet att genom donationer bortgifva egendom till allmännyttiga ändamål genom bibehållande af nu gällande stämpelskatt kunna befaras, då, så vidt utskottet har sig bekant, någon sådan minskning hittills, sedan stämpelförordningen af år 1894 i mer än fem år egt tillämpning, icke kunnat förspörjas. Slutligen kan utskottet icke underlåta att påpeka svårigheten att bestämma, hvilka inrättningar borde komma i åtnjutande af en eventuel lindring i stämpelskatten, för undvikande deraf, att äfven inrättningar, hvilka i intet afseende kunna likställas med fromma stiftelser, blifva delaktiga deraf.

På grund af hvad sålunda anförts hemställer utskottet,

1:o) att herr Wieselgrens motion icke måtte af Riksdagen bifallas; samt

2:o) att herr Lindhagens motion icke heller måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 1 mars 1900.

På bevillningsutskottets vägnar:

H. CAVALLI.

Reservationer

af herr *af Burén*, som yttrat:

»Om ej afsigten med att befria fromma stiftelser icke allenast från stämpelafgift jemlikt 7 § i kongl. förordningen den 9 augusti 1894 Art. 1 utan äfven enligt gällande bevillningsförordning från bevilling såväl för fastighet som för inkomst af kapital och arbete skall vara meningslös, så böra de väl vara befriade från den mest känbara beskattningen för den stämpelafgift, som drabbar dem i II Art. 8 § A, så mycket mer som jag i likhet med motionären anser, att man på allt sätt bör uppmuntra dylika donationer, hvarför jag inom utskottet yrkat, att herr *Wieselgrens* motion bort af utskottet tillstyrkas.»

af herr greve *H. E. G. Hamilton*, som ansett, att utskottets motivering och hemställan bort hafva följande lydelse:

»Utskottet vill icke underskatta betydelsen af de skäl, som motionärerna anført för en ändring af nu gällande bestämmelser i fråga om stämpelbeläggning af donationer till i motionerna angifna ändamål. Sålunda torde den stränga och följdriktiga tillämpningen af arfsbeskattningens principer, som i stämpelförordningen den 9 augusti 1894 fick sitt uttryck, icke med hänsyn särskildt till berörda donationer vara rätt väl förenlig vare sig med statens eget välförstådda intresse eller med den omvårdnad, som dylika stiftelser med rätta böra kunna påräkna från statens sida.

Men om också en reformering af omförmälda bestämmelser kan anses vara önskvärd, vill det dock synas utskottet, som man icke borde gå motionärerna längre till mötes än att åt berörda stiftelser återgifva den stämpelpligtiga ställning, som dessa stiftelser innehade, innan förordningen af 1894 trädde i kraft. Detta skulle kunna ernås derigenom, att testamenten till dylika stiftelser hänfördes till den kategori i gällande stämpelförordning, hvilken omfattar bröstarfvinge, efterlevande make och bröstarfvinges afkomling och som i stigande skala stadgar ett stämpelbelopp från 50 öre till och med 1 krona 50 öre för hvarje hundratal kronor. Någon ändring i bestämmelsen om den stämpelafgift, som vid lagfart af genom testamente öfverläten fast egendom skall utgöras, kan dock utskottet icke förorda, emedan detta skulle i lagfartshänseende framkalla en skilnad mellan fast egendom af olika slag, som icke genom en lindring i arfsskatten kan motiveras. Deremot torde

med afseende å föreskrifterna om stämpelafgiften vid gåfva af fast egendom — i hvilka bestämmelser skillnad i stämpelskattens belopp göres mellan gåfva till skyldeman i rätt nedstigande led och till andra — den ändring böra, i öfverensstämmelse med hvad förut beträffande arfsskatt för testamenten till omförmälda stiftelser blifvit ifrågasatt, vidtagas, att dessa stiftelser likställas med de gåfvotagare, som nu utgöras endast af skyldeman i rätt nedstigande led. Slutligen lärer, då afhandling om gåfva af lös egendom torde upprättas hufvudsakligen i fråga om gåfvor till fromma stiftelser, under det att afhandling vid gåfva af dylik egendom i andra fall i allmänhet icke förekommer, få anses önskvärdt, att afhandling om sådan gåfva till fromma stiftelser helt och hållet befrais från stämpelafgift och dessa stiftelser således äfven uti ifrågavarande hänseende erhålla samma ställning som före införandet af 1894 års förordning.

Genom att vidtaga nu föreslagna ändringar i stämpelförordningen, hvilka så mycket som möjligt ansluta sig till hvad som före 1894 varit gällande, borde ifrågavarande stiftelsers berättigade kraf på lindring i stämpelskatten kunna behörigen tillgodoses, på samma gång som staten, utan att helt och hållet afstå från alla anspråk på arfsskatt af donationer, hvarigenom dessa skulle försättas i en mera gynnad ställning än bröstarfvingar, dock icke kunde förebrås att genom lagstiftning motverka enskildes benägenhet att genom donationer bortgifva egendom till allmännyttiga ändamål. De föreslagna bestämmelserna lära icke heller ur synpunkten af statens ekonomiska intresse böra möta några allvarligare betänkligheter. Till ledning för omdömet i detta hänseende vill utskottet meddela, att sammanlagda beloppet af de inom landet för ett år (1895) till fromma stiftelser donerade medel utgjort omkring 830,000 kronor.

Med anledning af förevarande motioner och på grund af hvad sålunda anförts, hemställer utskottet,

att Riksdagen måtte besluta, att II Art. 8 § A) i gällande stämpelförordning skall i nedannämnda delar erhålla följande ändrade lydelse:

»Bouppteckning skall — — — — —
— — — — — bevakats.

Stämpelafgiften utgör:

1) för andel, som på grund af arf eller testamente tillkommer bröstarfvinge eller på grund af testamente efterlevande make eller bröstarfvinges afkomling, äfven-

som för andel, som på grund af testamente tillkommer kyrka, akademi, undervisningsverk, pensions-, fattigvårds- eller allmän sjukvårdsinrättning eller annan from stiftelse: 50 öre för hvarje — — — — — derutöfver.»

»Gåfva af fast egendom:

afhandling — — — — — belopp:

då egendomen gifvits till skyldeman i rätt nedstigande led eller ock till kyrka, akademi, undervisningsverk, pensions-, fattigvårds- eller allmän sjukvårdsinrättning eller annan from stiftelse: 60 öre för hvarje fulla 100 kronor af egendomens värde; samt — — värde.»

»Gåfva af lös egendom:

afhandling — — — — — värde;

dock är afhandling om gåfva af lös egendom fri från stämpel, då egendomen gifvits till kyrka, akademi, undervisningsverk, pensions-, fattigvårds- eller allmän sjukvårdsinrättning eller annan from stiftelse.»

af herrar *Fredholm* och friherre *von Knorring*, hvilka instämt i den af herr grefve *Hamilton* åberopade motivering endast med den skilnad, att hvad som der anförts om gåfva af fast och af lös egendom och som börjar med orden »Deremot torde med afseende å föreskrifterna om stämpelafgiften vid gåfva af fast egendom» — — — — — och som slutar med orden »erhålla samma ställning som före införandet af 1894 års förordning» utbytes mot följande: »Slutligen torde vara billigt att vid gåfva af såväl fast som lös egendom insätta fromma stiftelser och dermed jemförliga inrättningar i den klass af gåfvotagare, som nu utgöres endast af skyldemän i rätt nedstigande led, hvarigenom icke gjordes någon ändring i det förhållande, hvari stämpelafgiften för testamente och för gåfva nu stå till hvarandra.»

Och hafva herrar *Fredholm* och friherre *von Knorring* därför ansett, att utskottet i anledning af de väckta motionerna bort hemställa,

att Riksdagen måtte besluta, att II Art. 8 § A) i gällande stämpelförordning skall i nedannämnda delar erhålla följande ändrade lydelse:

»Bouppteckning skall — — — — —

— — — — — bevakats.

Stämpelafgiften utgör:

1) för andel, som på grund af arf eller testamente tillkommer bröstarfvinge eller på grund af testamente efterlevande make eller bröstarfvinges afkomling, *äfvensom för andel, som på grund af testamente tillkommer kyrka, akademi, statens undervisningsverk, pensions-, fattigvårds- eller allmän sjukvårdsinrättning eller annan from stiftelse: 50 öre för hvarje — — — — — derutöfver.»*

»Gåfva af fast egendom:

afhandling — — — — — belopp:

då egendomen gifvits till skyldeman i rätt nedstigande led *eller ock till kyrka, akademi, statens undervisningsverk, pensions-, fattigvårds- eller allmän sjukvårdsinrättning eller annan from stiftelse: 60 öre för hvarje fulla 100 kronor af egendomens värde; samt — — värde.»*

»Gåfva af lös egendom:

afhandling — — — belopp:

då egendomen gifvits till skyldeman i rätt nedstigande led *eller ock till kyrka, akademi, statens undervisningsverk, pensions-, fattigvårds- eller allmän sjukvårdsinrättning eller annan from stiftelse: 60 öre för hvarje fulla 100 kronor af egendomens värde; samt — — värde.»*

samt af herrar *Lundström, Meyer och H. Eriksson.*

Herrar *G. Jansson, J. Bromée och Petri* hafva begärt få antecknadt, att de icke deltagit i utskottets beslut i detta ärende.